

Naturskyddsföreningen
Kungälv

Naturskyddsföreningen i Kungälv, 853300-9331

c/o Stig Johannesson

Munkegärdegatan 355

442 41 Kungälv

Mobil 0763-464515

stig.johannesson@outlook.com

Kungälv 2025-01-31

Svea Hovrätt
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 0603
Svea.avd6@dom.se

Överklagan av **DOM** 2024-12-20 meddelad i Vänersborg gällande
Mål nr M 5591-23.

Saken: *Mark och miljödomstolens tillstånd till deponi för inert avfall m.m. på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälvs kommun.* Mål nr M 434-25

1 Inledning

Naturskyddsföreningens Överklagan, Mål nr M 5591-23

Naturskyddsföreningen i Kungälv överklagade Mark och miljödomstolens beslut att ge tillstånd till ansökt deponi för inert avfall mm på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälvs kommun. Överklagan är daterad 2025-01-08 och skickades till Mark- och miljödomstolen samma dag. I denna överklagan begärde vi anstånd till 2025-01-27 för att komplettera vår Överklagan. Vid samtal med Mark- och miljööverdomstolen, Rotel 0603, fick vi muntligt anstånd till 2025-01-31. Vi erhöll ett föreläggande daterat 25-01-22.

I Föreläggandet anges Mål M 434-25 060303 Aktilaga 11.

2 Saken

Mark och miljödomstolens tillstånd till deponi för inert avfall m.m. på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälvs kommun. Mål nr M 434-25

2.1 Bakgrund, underlag

Naturskyddsföreningen har följt ärendet och tidigare yttrat sig vid alla de tillfällen då vi givits möjlighet. Vi har tagit del av de underlag som vi haft tillgång till sedan 2022.

Naturskyddsföreningen överklagade ärende nr 551-4416-2023 till Mark och Miljödomstolen 2024-01-03 samt kompletterade överklagan 2024-01-19. Överklagan gällde Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2023-11-29 att

ge tillstånd till deponi för inert avfall m.m. på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälv kommun. Föreningen kallades till och deltog i domstolsförhandlingarna i Vänersborg 2024-11-31 samt vid syn på Lunna 2024-12-01.

3 Yrkanden

I det följande kompletterar Naturskyddsförening den Överklagan vi skickade in till Mark- och miljödomstolen 2025-01-08.

Naturskyddsföreningen i Kungälv yrkar i första hand

1. att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av Mark- och miljödomstolens dom, upphäver Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2023-11-29 i ärende nr 551-4116-2023 om tillstånd till deponi för inert avfall m.m. på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälv kommun.

och i andra hand

2. att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av Mark- och miljödomstolens dom, återförvisar ärendet till Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län för förnyad handläggning.

och vidare

Naturskyddsföreningen yrkar även att Mark- och miljööverdomstolen beviljar prövningstillstånd.

4 Begäran om prövningstillstånd

Mark- och miljööverdomstolen kan ge prövningstillstånd om det:

1. kan finnas anledning att ändra mark och miljödomstolens avgörande,
2. är viktigt att Mark- och miljööverdomstolen prövar målet för att Mark- och miljödomstolarna ska få vägledning inför framtida bedömningar av liknande frågor
3. annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

I det följande anges grunder för vår begäran att Mark- och miljödomstolen ska meddela prövningstillstånd.

Naturskyddsföreningen anser att Mark- och miljödomstolen har bortsett från frågor som rör tillåtligheten av hela verksamheten genom att delegera frågor om uppfyllandet av miljö kvalitetsnormer till eventuell framtida tillsyn. Föreningen anser därmed att det finns anledning att tvivla på att Mark- och miljödomstolen dömt rätt. Det är också värdefullt för

vägledning i rättstillämpningen om Mark- och miljööverdomstolen ytterligare klargör vilka tillståndsfrågor som är möjliga att sätta på provotid eller i kontrollprogram.

Det vore också viktigt för vägledning i rättstillämpningen om Mark- och miljööverdomstolen kunde klargöra lokaliseringsprincipens omfattning vid nya miljöfarliga verksamheter

Våra grunder redovisas under tre rubriker 4.1, Allmänt intresse, 4.2 Synnerliga skäl och Skäl med betydelse för rättstillämpningen.

4.1 Allmänt intresse

1. Lokaliseringen är olämplig. Enligt Miljöbalken, MB 2 kap 6 § ska för en verksamhet väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Platsval måste då ske genom att studera ett antal rimliga och möjliga alternativ. I miljökonsekvensbeskrivningen, *Miljökonsekvensbeskrivning/ Teknisk beskrivning 2023*, fortsättningsvis kallad MKB 2023, avsnitt 10 *Redovisning av alternativa platser för lokalisering och alternativ utformning* redovisas kortfattat att en lokaliseringsutredning utförts och fem alternativa platser beskrivs kortfattat. Det framgår inte vilka miljökonsekvenser som skulle följt av en lokalisering vid någon av de fem alternativen. På dessa vaga grunder dras i MKB 2023 slutsatsen att platsen i Kode är den bästa ur en sammanvägd bedömning. Hur denna bedömning gjorts och vilka miljöeffekter som ingått i studien redovisas inte.

Enligt miljöbedömningsförordningen (2017:966) 17 §, som utgör en precisering av MB 6 kap. 35 § punkt 2, ska en MKB bland annat innehålla uppgifter om möjliga alternativa platser och skälen för valet av plats med hänsyn till skillnader ifråga om miljöeffekter. Lokaliseringsstudien som kortfattat redovisas och bedömningen i MKB 2023 av det slutliga valet av plats uppfyller således inte dessa krav. Det framgår därför inte att en plats valts som är lämplig med hänsyn till ändamålet och som medför minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Lokaliseringen uppfyller inte de allmänna hänsynsreglerna (2 kap 6 § MB). Vidare saknas koppling till hushållningsbestämmelserna (3 kap MB).

2. Analys och bedömning av påverkan på de nationella miljökvalitetsmålen är i delar felaktiga eller vilseledande i MKB 2023.
3. Vallby å och Kålleredsbäcken/Solbergaån är kraftigt näringsbelastade. Sökanden har inte visat att utsläppen från den planerade verksamheten, tillsammans med dagens påverkan, så kallade kumulativa effekter, inte riskerar ytterligare försämring av vattenkvaliteten. Risken att Miljökvalitetsnormer för ytvatten (5 kap. 4 § miljöbalken) i dessa åar inte klaras till år 2027 respektive år 2032 har inte bedömts. Detta berör tillåtligheten då ett tillstånd för verksamheten kan strida mot MB 5 kap 4 §. Vad gäller underlag för bedömning av tillståndet i de grunda havsvikar där åarna mynnar saknas detta. Kunskapskravet i de allmänna hänsynsreglerna är därmed inte tillgodosett.

4. I MKB 2023 och handlingarna i övrigt anges att inga riksintressen eller Natura 2000-område berörs av verksamheten. Detta är felaktigt. All avrinning från verksamhetsområdet sker via två vattendrag som mynnar i riksintresse, och vad gäller Solbergaån, i ett Natura 2000-område. Kunskapskravet i de allmänna hänsynsreglerna är inte tillgodosett.

4.2 Synnerliga skäl

1. MKB 2023 som hör till ansökan har i ett särskilt beslut godkänts av Länsstyrelsens Miljöprövningsdelegation. *Komplettering av NVI i Kode*, Kungälv kommun, fortsättningsvis kallad NVI 2023, utfördes under våren 2023 som följd av begäran av Länsstyrelsen. Väsentliga uppgifter om bland annat fåglar, grod- och kräldjur samt fladdermöss redovisades i rapport daterad 2023-05-26 men tillfördes inte MKB:n. Denna borde således ha reviderats och godkänts på nytt efter komplettering.
2. Aktuella naturvärdesinventeringar, *Naturvärdesinventering Kode*, Kungälv kommun fortsättningsvis kallad NVI 2021 samt NVI 2023, har utförts inom ett avgränsat område som helt sammanfaller med Verksamhetsområdet som Schakt i Väst, fortsättningsvis kallat Bolaget, anger. Det normala är att ett inventeringsområde med god marginal sträcker sig utanför ett område där det planeras att en verksamhet skall bedrivas.
3. De redovisade resultaten i NVI 2023 ger en påtagligt annorlunda bild av förekomsten av arter som faller under 4 och 4 a §§ artskyddsförordningen än vad som ges i den första inventeringen och fågelinventeringen. Flera strikt skyddade arter riskerar att förlora sina nuvarande områden för fortplantning, vila och övervintring.
4. Väsentliga uppgifter saknas om förhållanden i berörda ytvatten innan verksamheten påbörjas. Ingen vattenprovtagning har utförts eller föreslås ske före verksamheten påbörjas.

4.3 Skäl med betydelse för rättstillämpningen

Den specifika miljöbedömningen har resulterat i en utredning, MKB 2023, som uppvisar felaktigheter och kvalitetsbrister. Den tydligaste bristen är att MKB 2023, efter att den godkänts, inte har reviderats och godkänts på nytt då ny och avgörande kunskap tillkommit genom kompletterande inventeringar. Detta får bland annat stor betydelse för bedömningen av artskyddsfrågorna. MKB 2023 dvs Miljökonsekvensbeskrivningens slutsatser är därför felaktiga på flera punkter och underskattar på ett betydande sätt känsligheten i de naturmiljöer som berörs.

Frågan om korrekthet och kvalitet hos en MKB inför godkännande berör gränsdragningen för när den ska anses vara i behov av revidering och i så fall ett nytt godkännande. Miljöprövningsdelegationen har brustit i sin hantering av MKB 2023 vilket inte uppmärksammats av Mark- och miljödomstolen.

Detta bör granskas av Mark- och miljööverdomstolen.

4.3.1 Föreslagna anpassningar och skyddsåtgärder felaktigt bedömda

Utifrån de uppgifter som är tillgängliga i målet, främst via NVI 2023, gör Miljöprövningsdelegationen bedömningen att de förslag till anpassningar och skyddsåtgärder som redovisas är tillräckliga. De uppgifter som avses påvisar bland annat förekomst av skyddade arter samt arter som inte kan uteslutas förekomma i aktuellt inventerat område, varav flera strikt skyddade. Naturskyddsföreningen gör på denna grund bedömningen att förbuden i 4 och 4 a §§ Artskyddsförordningen utlöses om verksamheten tillåts och att dispens därför krävs om den föreslagna verksamheten tillåts. I denna del uppfyller handlingarna inte kunskapskravet i Miljöbalkens allmänna hänsynsregler (MB 2 kap 2 §) och inte heller Försiktighetsprincipen (MB 2 kap 3 §).

4.3.2 Tillåtlighet då risk finns att miljökalitetsnorm inte uppnås

Naturskyddsföreningen anser att Miljöprövningsdelegationen och Mark- och miljödomstolen har bortsett från frågor som rör tillåtligheten av hela verksamheten genom att delegera frågor om uppfyllandet av Miljökalitetsnormer till eventuell framtida tillsyn. Detta berör tillåtligheten på så vis att ett tillstånd för verksamheten kan strida mot MB 5 kap 4 §. Föreningen anser därmed att det finns anledning att tvivla på att Mark- och miljödomstolen dömt rätt.

Det är också av betydelse för vägledning i rättstillämpningen om Mark- och miljööverdomstolen ytterligare klargör vilka tillståndsfrågor som är möjliga att sätta på provotid eller i kontrollprogram.

4.3.3 Lokaliseringsprincipens omfattning och tydlighet i MKB

Naturskyddsföreningens uppfattning är att lokaliseringsfrågan och beskrivningen av alternativa platser och jämförelse av dessa med det valda alternativet är bristfälligt utförd och redovisad i MKB 2023.

Det är därför väsentligt för vägledning i rättstillämpningen att Mark- och miljööverdomstolen klargör lokaliseringsprincipens omfattning vid nya miljöfarliga verksamheter.

I det följande redovisas utvecklas och ovanstående grunder för Prövningstillstånd. Detta är således den text vi anför i vår överklagan.

5 Allmänt intresse

5.1 Grunder för lokaliseringen

Vattendelare, översvämningar, skred, skyddade arter, störingar för närboende

Deponin innebär en olämplig lokalisering. Enligt 2 kap. 6 § ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för

människors hälsa och miljön. Vid platsvalet ska all inverkan på miljöbalkens mål beaktas. Som Miljö- och byggnadsnämnden i Kungälv kommun framfört finns det flertalet skäl för att lokaliseringen ej kan godtas; deponin planeras att anläggas på en vattendelare med avrinning åt två olika håll; det är höga berg och lerområden nedanför området; det har varit problem med lerskred och översvämningar i området. Det står även klart att verksamheten riskerar problem med vattenpåverkan, störande av skyddade arter och störningar för närboende.

I detta sammanhang vill vi nämna *Fördjupad översiktsplan Kode, FÖP Kode*.

Lokaliseringen står även i strid mot förslaget på *Fördjupad översiktsplan för Kode*. Bolagets ansökan har inte visat att de förpliktelser som följer av 2 kap. miljöbalken iakttas (jämför t ex Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 november 2015 i mål nr M 2948-15).

Vi vill betona att nuvarande och framtida *samhällsintresse* och *samhällsutveckling* i Kode är av största vikt och helt oförenligt med verksamheten "Deponi i Lunna".

Vid etablering av en helt ny verksamhet med delvis irreversibel miljöpåverkan, som denna deponi medför, är det av största vikt att lokaliseringen är lämplig. Lokaliseringsprincipen bör därför ges en större tyngd i bedömningen än vad Mark- och miljödomstolen har gett den. Med hänsyn till de skäl föreningen anfört ovan samt att verksamheten riskerar att strida mot förbuden i 4 § artskyddsförordningen gör föreningen gällande att deponin har en olämplig lokalisering och att grund att upphäva tillståndet föreligger enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

5.1.1 Alternativa platser

I MKB (2023) avsnitt 10 *Redovisning av alternativa platser för lokalisering och alternativ utformning* anges att 18 alternativa platser tagits fram bland annat via en kartstudie. Efter närmare granskning, som inte närmare redogörs för, avfärdades 13 av dessa. De fem återstående beskrivs kortfattat, vardera med 5-7 rader text. Det saknas redovisningar av miljö- och kulturvärden, vattenförekomster, geologisk information mm, uppgifter som skulle kunna hämtats från olika typer av digitala system och arkiv. Inga redovisningar av tänkbara miljökonsekvenser för deponiverksamhet på dessa platser redovisas. Det saknas således möjligheter att utläsa om det skett en fördjupad analys för var och en av dessa platser och i så fall hur denna gjorts. Av detta dras ändå i MKB (2023) slutsatsen att platsen i Kode är den bästa ur en sammanvägd bedömning.

I miljöbedömningsförordningen (2017:966) 17 § punkterna 2 och 3, som får anses utgöra en precisering av MB 2 kap 2 §, ska en MKB innehålla uppgifter om "*möjliga alternativa platser och skälen för valet av plats med hänsyn till skillnader i miljöeffekterna mellan den valda platsen och alternativen*" och "*undersökta möjliga alternativ i fråga om teknik, storlek, omfattning, skyddsåtgärder, begränsningar, försiktighetsmått och andra relevanta aspekter och skälen för de val som har gjorts med hänsyn till miljöeffekter*".

Men i MKB 2023 går inte att utläsa vilka miljökonsekvenser som skulle följt av en lokalisering vid någon av de fem alternativen och inte heller hur bedömningen av dessa gjorts i förhållande till den valda platsen.

5.1.2 Hushållning med mark och vatten

En bedömning av den föreslagna lokaliseringens förenlighet med miljöbalkens hushållningsbestämmelser (3 kap MB) saknas i ansökan. Inte heller i MKB 2023 finns någon analys och bedömning av förslaget förenlighet med dessa bestämmelserna. I det aktuella fallet borde, utöver 3 kap 1 § också 3 kap 6 § vara särskilt angelägen. Del av denna paragraf lyder: *”Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas”*.

Vidare saknas i Bolagets ansökan och i MKB 2023 en närmare redogörelse för vad Vallby å och Solbergaån/Kålleredsbäcken betyder ifråga om lokaliseringsfrågan. Båda dessa vattendrag påverkas eftersom platsen för föreslagen deponi ligger på en vattendelare. Via dessa två vattendrag kommer all avledning av ytvatten från verksamhets- och deponiområdet att ske. Dessa vattendrag har dokumenterade naturvärden, båda är fiskförande och fiskevårdsåtgärder har systematiskt utförts under lång tid (Fiskevårdsplan Kungälv 2020-04-17). Vidare mynnar de i varsin grund vik av Hakefjorden som utgör riksintresse för naturvärden varav Ödsmåls kile också är Natura 2000-område. Betydelsen av dessa förhållanden är självfallet av största vikt och måste kopplas till bedömningen av deponins lokalisering. Detta har inte gjorts i ansökan och MKB 2023 vilket är anmärkningsvärt. Detta träffar också kunskapskravet (2 kap 2 § MB).

5.1.3 Samhällsutveckling

Bolaget har vid val av plats utgått från den föreslagna platsen sedd ur ett mycket snävt perspektiv. I ansökan anges under rubriken Lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 § MB) bland annat: *”Verksamheten kommer att vara lokaliserad i ett område med en relativt okänslig omgivning”*. Här nämns inget om verksamhetens påverkan på utvecklingen av Kode tätort i stort; bostads- och verksamhetsutveckling, friluftsliv- och föreningslivet på orten. Som stationssamhälle har Kode en tillväxtpotential för både bostäder och verksamheter särskilt i perspektivet med ett hållbart resande till såväl Göteborg, Stenungsund och Kungälv via järnväg. En betydande del av regionens arbetsmarknad och utbildningsplatser kan nå snabbt och effektivt. Att då lokalisera en deponi med sina centrala delar på ett avstånd mindre än 1 km från stationen inom ett område som är i hög grad väsentligt för ortens utveckling kan inte bedömas vara förenligt med lokaliseringsprincipen (2 kap 6 § MB): *”För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön”*.

Kode tätorts och ett flertal enskilda fastigheters närhet till ett relativt stort skogsområde förefaller inte ha beaktats i den grad som 3 kap 6 § MB fordrar. Den föreslagna verksamheten kommer självfallet att innebära en väsentlig inskränkning av möjligheterna att nyttja detta tätortsnära naturområde. Det ”allmänna intresset” i 6 § bör i sammanhanget identifieras som *”behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter”*. Såväl fotbollsverksamheten som det rörliga friluftslivet, och samverkan mellan dessa, kommer att påtagligt begränsas eller rentav omöjliggöras av den föreslagna verksamheten.

Bedömningen som görs i MKB 2023 ger ett annat intryck vad gäller möjligheten för promenader, löpning, och vistelse i skogsområdet då det står: *"Sökt verksamhet kommer innebära ianspråktagande av området för deponin samt sedimentationsdammarna vilket innebär en negativ påverkan då framkomligheten genom området begränsas i dessa delar under verksamhetstiden"*. Här bedöms således framkomligheten och inte det faktum att ett stort och tätortsnära skogs- och naturområde blir otillgängligt och omvandlat till deponi.

5.1.4 Bedömning av nationella miljö kvalitetsmål i Miljökonsekvensbeskrivningen, MKB 2023

Miljö kvalitetsmål "Ingen övergödning".

I MKB 2023 avsnitt 8 *Miljömål, tabell 2, sid 42* anges följande:

+ Jämfört med att exempelvis återanvända avfall för mindre anläggningsändamål kommer en större volym massor i detta fall placeras på en plats, vilket ökar möjligheterna till kontroll och övervakning".

Bedömningen är således att föreslagen verksamhet stöder miljömålet, dvs minskar övergödningen. Argumentet är vagt och grundas uppenbarligen på skalfaktorn, dvs att storskalig verksamhet per definition medför mindre samlade miljöeffekter än verksamhet i mindre skala. Detta anges utan precisering. Bedömningen bygger således inte på en faktisk jämförelse mellan hur verksamheter i olika skalor bedrivs och deras miljöeffekter. Därmed saknas grund för påståendet att föreslagen verksamhet på den valda platsen ger förutsättningar att stödja miljömålet. I redovisningen av alternativ som görs i MKB 2023 finns heller inget nämnt om att *"mindre anläggningsändamål"* skulle vara en alternativ möjlighet. Bedömningen som görs är därför vilseledande.

I MKB 2023 avsnitt 8 *Miljömål, tabell 2, sid 42* anges följande:

+ Planerad våtmark bedöms minska läckage av närsalter, vilket motverkar övergödning. Det finns inget nämnt om en planerad våtmark i vare sig ansökan, den tekniska beskrivningen eller MKB 2023. Bedömningen saknar således grund och kan därmed inte användas vid bedömningen.

Miljö kvalitetsmål "Grundvatten av god kvalitet". I MKB 2023 avsnitt 8 *Miljömål, tabell 2, sid 42*, anges till att börja med att miljömålet inte berör verksamheten. Därefter anges att *"Åtgärderna bedöms inte påverka grundvattnet"*. Båda påståendena är anmärkningsvärda och de är heller inte underbyggda eller verifierade på annan plats i MKB 2023. Enligt handlingarna ska en geologisk barriär anläggas för att hindra lakvatten att nå grundvattnet. Dessutom föreslås grundvattenprovtagning ske mellan deponiområdet och vissa utpekade enskilda brunnar i strömningsriktningen för grundvatten. Av detta måste antas att risken för negativ grundvattenpåverkan inte är försumbar varför bedömningen av att miljömålet inte berör verksamheten är felaktig.

Miljö kvalitetsmål "Hav i balans samt levande kust och skärgård". I MKB 2023 avsnitt 8 *Miljömål, tabell 2, sid 42* anges att miljömålet inte berör verksamheten. Därefter anges att *"Åtgärden bedöms inte ha någon påverkan på havet även om detta i förlängningen är slutrecipient för vattnet, eftersom effekten är försumbar"*. MKB 2023 utesluter således inte helt att påverkan kan ske, så som man normalt tolkar ordet försumbar. Att då samtidigt bedöma att miljömålet inte berörs är logiskt orimligt.

Till detta ska läggas att Länsstyrelsen i sin miljömålsbedömning för 2024 (*Regional årlig uppföljning av miljömålen 2024 Västra Götaland*) för aktuellt miljömål konstaterar: *”Trots att tillförseln av näringsämnet kväve har minskat de senaste åren har länet övergödningssproblem i de inre fjordarna och grunda vikarna där förekomsten av fintrådiga alger ökar”*.

Således är känsligheten för övergödning stor i de havsmiljöer, Vallby kile, som Vallby å mynnar ut i och Ödsmåls kile, som Kållerödsbäcken/Solbergaån mynnar ut i.

5.1.5 Risk att miljö kvalitetsnormer för ytvatten (5 kap 4 § MB) i Vallby å och Solbergaån/Kållerödsbäcken inte klaras

Från domen i Mark- och miljödomstolen framgår att Miljö- och byggnadsnämnden i Kungälv kommun bland annat har fört fram

att det inte är tydligt redovisat om miljö kvalitetsnormen för närliggande vattendrag kommer hållas eller hur god stabilitet i området ska uppnås, att omfattningen av provtagning av totalfosfor, totalkväve, PFAS och klorid i utgående vatten ska anges i villkor och inte endast kontrollprogrammet, att det i tillståndet saknas hur Miljöprövningsdelegationen kommit fram till antagandet att den planerade inertdeponin inte kommer påverka statusen på vattenförekomsterna Solbergaån och Vallby å.

Vattenförekomsterna Solbergaån och Vallby å riskerar att påverkas negativt av den sökta verksamheten. Båda vattenförekomsternas kemiska status uppnår ej god status, vilket innebär att statusen inte får försämrans ytterligare, ens på parameternivå.

Miljöprövningsdelegationens bedömning är inte tillräckligt tydlig angående hur det ska undvikas att statusen försämrans i berörda vattenförekomster samt hur det ska undvikas att uppfyllande av miljö kvalitetsnormerna äventyras. Villkor med gränsvärden för totalfosfor, totalkväve, PFAS och klorid saknas i tillståndet.

Kontroll av utsläpp och provtagning av lakvatten av dessa ämnen har i stället delegerats till tillsynsmyndigheten. Eftersom dessa ämnen ingår i statusklassning av berörda vattenförekomster och tillståndsmyndigheten inte får meddela tillstånd till en verksamhet som riskerar att försämrans statusen eller äventyra uppnående av en miljö kvalitetsnorm anser föreningen att detta går långt utöver vad som kan delegeras med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken. Uppfyllandet av miljö kvalitetsnormer är kopplat till tillåtligheten av hela verksamheten och kan inte skjutas på framtiden. Avsaknad av tydliga krav kring avslutningsplan saknas och det innebär, som kommunen konstaterat, att det inte är möjligt att kontrollera efterlevnaden.

Mark- och miljööverdomstolen har konstaterat i dom 2021-01-27 i mål nr M 2164-19 <https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2021/93830/> “att endast villkor av mindre betydelse får överlåtas åt en tillsynsmyndighet att besluta om enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken”. Domstolen anför i samma ärende vidare “Det är vidare tillståndsmyndigheten, i ett ärende gällande tillståndspliktig verksamhet enligt Miljöbalken, som har till uppgift att bedöma om en

verksamhet är tillåtlig. Det kan inte hänskjutas till en tillsynsmyndighet. Då uppfyllandet av miljö kvalitetsnormer rör själva tillåtligheten, kan sådana frågor inte skjutas upp under en provotid eller delegeras utan att det är utrett att verksamheten kan klara dessa normer på sikt”

Även med stöd av försiktighetsprincipen anser föreningen att gränsvärden för dessa ämnen i lakvattnet behöver regleras i tillståndet.

Föreningen anser sammanfattningsvis att tillståndet strider mot 5 kap. 4 § miljöbalken.

Kumulativa effekter

För Vallby å och Solbergaån/Kållerödsbäcken klaras inte kemisk status och ekologisk status till år 2027 respektive 2032. Båda vattendragen har klart överskridande av totalfosfor (klassning ”Otillfredsställande status” respektive ”Dålig status”). Detta har inte tagits upp i ansökan vilket är anmärkningsvärt då all ytavrinning från verksamhetsområdet leds mot havet via dessa två vattendrag.

Anledningen till att aktuella åar inte bedöms klara miljö kvalitetsnormerna, MKN, är att den sammantagna miljöbelastningen är stor. Till detta bidrar många verksamheter varav jordbruk, enskilda avlopp och trafikens utsläpp är några av de viktigaste. En ytterligare utsläppskälla skulle då, även om den i sig inte skulle bedömas som dominerande, kunna medföra en sammantaget oacceptabelt stor belastning. Därför måste en sådan utsläppskälla bedömas i kombination med redan befintliga källor, den kumulativa effekten. Det är således den kumulativa effekten som måste konsekvensbedömas. Detta har inte gjorts och något resonemang i frågan finns inte i MKB 2023. Naturskyddsföreningen menar att detta är av avgörande betydelse för bedömningen av åarnas status relativt MKN. Motsvarande måste göras för de grunda havsvikarna där åarna mynnar varav en är ett Natura 2000-område.

I Naturvårdsverkets Vägledning *Kumulativa effekter inom specifik miljöbedömning* sägs bl a:

”Bedömning av kumulativa effekter kan också vara helt centrala för att bedöma om en verksamhet kan tillåtas på en plats och vilka villkor som behöver föreskrivas. Det kan till exempel handla om att ett vattenområde redan är belastat av näringsämnen eller föroreningar. Den sökta verksamhetens miljöeffekter på recipienten behöver då bedömas tillsammans med miljöeffekter från andra verksamheter med mera för att bedöma vilka ytterligare utsläpp eller störningar som kan tillåtas etc.”

Den föreslagna miljökontrollen av verksamhetens påverkan på ytvatten är otillräcklig såväl vad gäller val av provtagningsparametrar och geografisk utbredning av provtagningspunkter. Bolaget föreslår ingen provtagning i de nämnda vattendragen. Vidare planeras ingen referensprovtagning, dvs provtagning i god tid innan verksamheten påbörjas. Detta medför bland annat att bedömningen av förändring av vattenkvaliteten, som verksamheten kan orsaka, inte kommer att kunna göras. Naturskyddsföreningen anser att det är nödvändigt med provtagning av berörda vattendrag i hela deras sträckning såväl före det att verksamheten påbörjas som under drifttiden.

När skogen avverkats och ersätts av schaktmassor ökar avrinningen och näringsutsläppen från området. Referensmätning av vattenkvaliteten i bäckarna behöver påbörjas ca 2 år innan markberedningen startar. Detta är viktigt för bedömningen av hur uppfyllandet av miljö kvalitetsnormer för ytvatten (5 kap. 4 § miljöbalken) klaras. Mätningarna behöver göras av bla. totalfosfor och totalkväve, Åarna är idag övergödda pga belastning av näringsämnen. (EU:s ramdirektiv för vatten 2000/60EG, MB 2 kap. 2§ samt 3 kap.3).

Det är heller inte visat att lakvatten omhändertas och kontrolleras från det mellanlagrade materialet och från krossningen med tillhörande material efterom dessa ytor är inte är medtagna i beräkningarna.

5.1.6 Riksintressen och Natura 2000-område berörs av föreslagen verksamhet

Källerödsbäcken/Solbergaån och Vallby å mynnar i Ödsmåls kile respektive Vallby kile som båda ingår i riksintresse för naturvård (MB 3kap 6§). Ödsmåls kile är dessutom ett Natura 2000-område (Art- och habitatdirektivet, Fågeldirektivet). Nämnda åar samt nämnda kilar är recipienter för allt ytvatten som avrinner från det föreslagna verksamhetsområdet. I ansökan nämns vare sig riksintressen eller Natura 2000-områden. I MKB 2023 anges att "Slutlig recipient av ytvatten från verksamhetsområdet är Hake Fjord vilken är utpekad som riksintresse för naturvård" men inte att Ödsmåls kile utgör Natura 2000-område. I MKB 2023 under 4.2 *Avgränsningar* anges att "Ytvattenrecipienter nedströms bedöms fram till havet." Således har de grunda havsvikarna inte ingått i miljöbedömningen.

Solbergaån mynnar ut i Ödsmåls kile som är Natura 2000 område för SPA Fågeldirektivet **SE0520013** och SCI Habitatdirektivet.

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. marina naturtyperna kan påverkas negativt av: Övergödning (fintrådiga alger, lösdrivande algmattor, försämrade siktdjup och försämrade syreförhållanden) påverkar artsammansättningen negativt. Vi hänvisar till Viss Solberga ån, Vallby å.

Vad gäller Natura 2000 anges i MKB 2023: "*Vid inventeringen identifierades inga natura-2000-naturtyper inom utredningsområdet*". Detta konstaterande är inte felaktigt men vilseledande eftersom det kan tolkas som att frågan om Natura 2000 därmed är avklarad. När det gäller Natura 2000 är det inte *var* aktuell verksamhet bedrivs utan *den påverkan* som den kan få på ett Natura 2000-område. Eftersom Ödsmåls kile utgör Natura 2000-område och detta tar emot vatten från verksamhetsområdet måste handlingar och MKB 2023 innehålla uppgifter om detta och en bedömning av vilken betydelse verksamheten kan få på Natura 2000-området.

Avsaknaden av dessa uppgifter och bedömning har betydelse för prövningen av verksamheten såväl vad gäller lokaliseringen (MB 2 kap 6 §) och nödvändig kunskap (MB 2 kap 2 §).

6 Synnerliga skäl

6.1 MKB 2023 har brister

6.1.1 Revidering

MKB 2023 är daterad 2023-01-31, således samma datum som Bolagets ansökan är daterad och undertecknad. Länsstyrelsen, Miljöprövningsdelegationen (MPD) har den 9 mars 2023 förelagt sökanden att komplettera ansökan senast 31 maj 2023. Man begärde komplettering av uppgifter rörande en rad naturförhållanden.

Det medförde att ytterligare naturinventeringar utfördes under våren 2023 vilka redovisas i en kompletterande NVI med dokumentdatum 2023-05-26 (Komplettering av NVI i Kode, Kungälv kommun). I denna redovisas väsentliga uppgifter om bland annat grod- och kräldjur. Uppgifterna är avgörande för bedömning av områdets natur- och miljöförhållanden och borde därmed införlivats i MKB 2023 som tillhör aktuell ansökan. Frågan inställer sig då om Länsstyrelsen/MPD godkänt en MKB som inte varit komplett och som därefter kompletterats. Någon MKB med senare datum än 2023-01-31 har inte kunnat återfinnas. Det innebär att den föreliggande MKB 2023 inte är aktuell i alla delar. Länsstyrelsen/MPD:s handläggning är därmed inte korrekt.

En reviderad MKB skulle också fordra ett nytt godkännande. (Se exempel: *"Godkännande av miljökonsekvensbeskrivning tillhörande järnvägsplan för projektet Lommabanan (Kävlinge-Arlöv), Etapp 2, Alnarp, Lomma kommun, Skåne län. Beslut Datum 2024-11-26, Diarienummer 22370-2024"*.) Tillgänglig via:

[2024 11 26 godkännande av mkb lommabanan alnarp.pdf](#)

6.1.2 Avgränsningar

I MKB 2023, 4.2 *Avgränsningar*, har inte begreppen utrednings- och influensområden diskuterats. Influensområde kan skifta mellan olika miljöaspekter och kan inte alltid anges geografiskt men för den sakens skull är de inte omöjliga att redogöra för vilket får anses vara normalt att göra i en MKB. Utredningsområdet är också något som normalt sett definieras i en MKB, även om också detta kan variera för olika miljöaspekter. I MKB 2023 definieras endast ett tydligt område - *verksamhetsområdet*. I de utförde naturvärdesinventeringarna, NVI 2021 och NVI 2023 har inventeringsområdets gräns sammanfallit med verksamhetsområdets gräns. Att inventeringsområdet för naturmiljö i allt väsentligt sammanfaller med verksamhetsområdet måste anses medföra en betydande kunskapsbrist. Av det följer att MKB 2023 inte heller redovisar effekter och konsekvenser, för framförallt naturmiljö, utanför verksamhetsområdets gräns. Kunskapskravet (MB 2 kap 2 §) tillgodoses inte.

Det ska först sägas att detta är ett ovanligt förfaringssätt eftersom rimlig kunskap om förhållanden i närliggande områden, utanför ett verksamhetsområde, måste anses basalt. I aktuellt fall innebär det att vissa brynzoner och områden med glesare vegetation och öppen mark strax utanför eller i direkt anslutning till verksamhetsområdet inte inkluderats. Vidare fortsätter det direkt berörda skogsområdet i verksamhetsområdet mot öster och det hade varit rimligt att inventeringsområdet sträckt sig ett stycke in i detta. Det saknas också tydliga beskrivningar av egenskaperna hos de vattendrag som utgör recipienter för all avrinning från

verksamhetsområdet. Inventeringarna ger således ingen eller ytterst begränsad information om miljöer utanför verksamhetsområdet som är av betydelse för bedömningen av verksamhetens påverkan, effekter och konsekvenser.

Området för naturinventeringar sammanfaller med verksamhetsområdet

De naturvärdesinventeringar (NVI 2021 och NVI 2023) som utförts sammanfaller med verksamhetsområdet. Det normala är att inventeringsområden sträcker sig utanför det område som direkt kan påverkas av en planerad verksamhet, särskilt i riktningar där liknande naturmiljöer återfinns i delar av omgivningen. I det här fallet är dessutom verksamhetsområdets utformning styrt av fastighetsgränser, vägar mm vilket gör att inventeringsområdet form även ter sig märklig i relation till omgivande natur.

Det är uppenbart att kunskap om förhållanden utanför verksamhetsområdet såsom spridningskorridorer eller andra biotoper med koppling till förhållanden inom verksamhetsområdet inte är kända. Vad det betyder förblir okänt till dess sådan kunskap tas fram. Detta är en brist både i NVI 2021 och NVI 2023 och någon förklaring till detta ges heller inte i rapporterna eller i MKB 2023. Kunskapskravet i miljöbalken har åsidosatts

6.1.3 Bedömningsgrunder

I MKB 2023 används begreppen *effekt och konsekvens* kopplade till varandra på rubriknivå medan de inte återfinns i texterna på detta sätt, se bl a avsnitt 12. Förfarandet får anses skilja sig betydligt från den gängse metodiken. I Naturvårdsverkets vägledning för miljöbedömning finns följande beskrivning av begreppen som är brukliga att använda i MKB:

Påverkan – den fysiska åtgärden i sig

Effekt – den förändring som uppkommer i omgivningen

Konsekvens – betydelsen av denna förändring

Denna stringens, med begreppen kopplade till varandra och som borde inkluderat *påverkan*, saknas helt och medför oklarheter. På flera ställen används *påverkan* istället för *konsekvens*. Detta är besvärande och bidrar till otydligheter när deponins påverkan på naturmiljön skall bedömas då Bolagets ansökan behandlas.

Det saknas också gradering av miljöpåverkan (där begreppet *konsekvens* borde använts konsekvent). Vanligtvis brukar i en MKB under rubriken *Bedömningsgrunder* förklaras innebörden av exempelvis *Liten negativ konsekvens*, *Måttlig negativ konsekvens* etc. Några sådana definitioner eller förklaringar finns inte. Bedömningarna i MKB 2023 blir därmed utan nyanser och därmed inte anses tillräckligt tydliga vid bedömningen av deponins påverkan på naturmiljön.

6.1.4 Konsekvenser

Konsekvenserna är generellt vagt beskrivna. Exempel på detta återfinns under rubriken *"Rekreation och friluftsliv"* (avsnitt 6.8). Där redovisas att skogsområdet idag, där verksamheten föreslås, används av allmänhet för bl.a. löpning, cykling och ridning på de stigar som leder genom skogsområdet. Konsekvenserna beskrivs enligt följande: *"Sökt verksamhet kommer innebära ianspråktagande av området för deponin samt*

sedimentationsdammarna vilket innebär en negativ påverkan då framkomligheten genom området begränsas i dessa delar under verksamhetstiden.”

Här framgår inte närmare vad som kommer att gälla inom verksamhetsområdet, dvs utanför deponiområdet. Kommer delar av det att bli instängslat, påverkat av transportvägar, mellanlagringsytor mm? Ingen gradering av konsekvenserna görs heller och sammantaget går det inte att dra några slutsatser om vad det betyder för det rörliga friluftslivet. Just betydelsen av en miljöeffekt är som tidigare nämnts *miljökonsekvensen!*

I detta sammanhang är Ekosystemtjänstutredningen missvisande och har, enligt vår mening, påverkat bedömningen av naturområdets betydelse på ett negativt sätt. På s 14, tabell 4, bedöms områdets **kulturella värde** som *lågt, försumbart* och i något fall *visst*. Naturskyddsföreningen anser att detta är mycket missvisande. En fördjupad utredning som tar hänsyn ”upplevelsevärden som kan erhållas av människor som upplever natur och kulturlandskap” behöver innefatta andra faktorer (Naturvårdsverket 2024 b). Människors upplevelser i området kan inte mätas enbart genom att beskriva vandringsleder och/eller promenadstråk. Tillgången till närnatur måste tillmätas större betydelse än ”naturliga mötesplatser för picknik och dylikt”. Att vistas i natur påverkar människor hälsa och välbefinnande. Detta är i sig inte beroende av anordningar av olika slag utan själva vistelsen med många sinnesintryck från bland annat vattendrag, träd, växter, fåglar och djur har ett mycket stort värde. *Friluftsliv bygger i grunden på ett möte mellan människa och natur. I mötet uppstår en upplevelse som är individuell och skapar värden på olika sätt för olika människor.*(Naturvårdsverket 2024 a). Detta skall ingå i bedömningen.

6.1.5 Skyddsåtgärder

MKB 2023 uppvisar brister vad gäller hantering och redovisning av skyddsåtgärder. Hänvisning görs till inarbetade skyddsåtgärder vid bedömningar av miljöpåverkan. Det är dock svårt att få en överblick över skyddsåtgärderna då de i många fall inte beskrivs stringent och på ett likartat sätt. Det är också brukligt i MKB-sammanhang att ange, men också tydligt skilja mellan, inarbetade skyddsåtgärder, föreslagna skyddsåtgärder och möjliga skyddsåtgärder. De två senare förekommer inte i MKB 2023.

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas (MB 6 kap 1 §). Det är få projekt där det utöver inarbetade skyddsåtgärder inte är motiverat eller möjligt att föreslå ytterligare åtgärder som kan ha diskuterats under miljöbedömningsprocessen men av olika skäl avfärdats. En miljöbedömning är en process, som resulterar i en MKB, och ska utföras med stor integritet i relation till den sökta verksamheten. Resultaten som redovisas i denna MKB indikerar inte en sådan integritet.

6.1.6 Kompensationsåtgärder

I några olika sammanhang i MKB 2023 diskuteras respektive föreslås kompensationsåtgärder. Begreppet används på ett oklart sätt och läsaren har svårt att förstå vad som avses. Nedan lyfts de två tydligaste exemplen fram, det första från avsnitt *10.1 Nollalternativ:*

”Nollalternativet innebär att ingen etablering av deponiverksamhet sker i Kode. Lokalt innebär detta att ingen av den påverkan som redovisas i föreliggande MKB/TB kommer att ske i området, samtidigt som inga av de kompensationsåtgärder som planeras heller kommer att ske.”

Resonemanget är märkligt och det kan tolkas som att det närmast skulle uppstå en negativ effekt av att verksamheten inte lokaliseras till Kode. Om en föreslagen verksamhet inte genomförs uppstår naturligtvis heller inte påverkan, effekter och konsekvenser. Kompensationsåtgärder är också, till skillnad från skyddsåtgärder, åtgärder som man gör för att kompensera för skador som inte kan undvikas eller förhindras.

Det andra exemplet återfinns i avsnitt 11 *Ekologiska skydds- och kompensationsåtgärder:*

”I det fall återplantering av skog ej kommer att ske efter att deponin är avslutad och deponiområdet i stället nyttjas som verksamhetsyta kommer kompensationsåtgärder för att ersätta de förlorade ekosystemtjänsterna att vidtas. Dessa kommer att beslutas i ett framtida skede i samband med framtagande av avslutningsplan och eventuell detaljplan/bygglov. Det kan röra sig om till exempel solceller, bikupor och/eller anläggande av blomsterplanteringar inom delar av området.”

Kompensationsåtgärder är, som nämnts ovan, åtgärder som görs för att kompensera för skador som man inte kan undvika med anpassningar och/eller skyddsåtgärder. De åtgärder som beskrivs här, och i generella termer och som något som ska göras långt fram i tiden och under vissa omständigheter, kan inte anses som kompensationsåtgärder. I just detta ligger också felslutet i beomningen. Vore de kompensationsåtgärder skulle de genomföras senast i samband med att skadorna av den sökta verksamheten uppstår.

MKB 2023 har granskats utifrån tillämpliga delar i 6 kap miljöbalken och bestämmelserna i miljöbedömningsförordningen (2017:966). Naturskyddsföreningens uppfattning är att den uppvisar så betydande brister att den inte uppfyller de krav som rimligen ska ställas och därför inte borde ha godkänts.

6.1.7 Skyddade arter

Naturskyddsföreningen menar att de redovisade resultaten i den kompletterande NVI 2023 ger en påtagligt annorlunda bild av förekomsten av arter som faller under 4 och 4 a §§ Artskyddsförordningen än vad som ges i den första inventeringen, NVI 2021 och Fågelinventeringen 2022. NVI 2023 utfördes utifrån en rad frågeställningar som Länsstyrelsen, Miljöprövningsdelegationen ville få besvarade men resultaten har inte tillförts MKB 2023.

Kräldjur

Vad gäller kräldjur anges i NVI 2023 avsnitt 4.2 bland annat: *”Främst skogsödlor och huggormar bedöms ha förutsättningar för fortplantning inom inventeringsområdet då det är mestadels bestått av torr mark.”* Och vidare: *”Utpekade övervintringsmiljöer bedöms kunna utnyttjas av ett flertal kräldjursarter. En inventering av kräldjur bedöms som svår att utföra i området då det är brant och det finns gott om naturliga håligheter, block och skrymslen. Sannolikt skulle*

metodikerna med inventering genom utläggning av skivor som kontrolleras ge ett osäkert och svagt resultat.”

Det är alltså svårigheten att inventera som är orsaken till att kräldjur inte söks, inte att bedömningen görs att kräldjur inte skulle förekomma. Detta indikerar förekomst och är inget giltigt skäl att inte göra en riktad inventering. Tillämpning av försiktighetsprincipen (MB 2 kap 3 §) innebär att en sådan inventering borde ha gjorts.

Vad gäller hänsyns- och skyddsåtgärder för kräldjur anges i NVI 2023 följande:

”Oavsiktligt dödande av enskilda kräldjur kan ske under anläggningsarbete och som skyddsåtgärd rekommenderas därför att undvika arbeten/buller/störning främst under övervintringsperioden på utpekade övervintringsplatser då kräldjuren är samlade och i dvala (november - april). Störning eller skada på fortplantningsområden minimeras genom att utpekade livsmiljöer lämnas orörda i så stor utsträckning som möjligt. Deponiområdet kommer att avgränsas så att främst ytor från nord till väst tas i anspråk som en hänsynsåtgärd. Ca 75% av utpekade livsmiljöer kommer att lämnas orörda”.

Detta skulle möjligen kunna gälla arter som inte är strikt skyddade men förekomsten av strikt skyddade arter har i NVI 2023 inte uteslutits.

Fåglar

När det gäller fåglar har också ny kunskap tillförts via NVI 2023. En fokusart är spillkråka:

”Det fanns gott om spår av spillkråka under NVI: n som utfördes 2021 samt vid fågelinventeringen (2022) och i år 2023” vid kartering av lummerväxter mm. Främst östra delen bedöms som lämpligt häckningsområde för spillkråka dvs samma område som är utpekad som ett naturvärdesobjekt med naturvärdesklass 3 i NVIn (Jakobi, 2021).”

I NVI 2023 anges vidare:

”Av cirka 13 ha lämplig livsmiljö utpekad som ett naturvärdesobjekt kommer cirka 5 ha att exploateras (figur 5). Kontinuerlig ekologisk funktion bedöms kunna upprätthållas på landskapsnivå då livsmiljön inom inventeringsområdet endast utgör en del (ca 10 -15 %) av ett eller två revir och merparten av hällmarkstallskogen kommer att kunna utnyttjas av spillkråka efter anläggning av en deponi. Sannolikt så omfattar reviret utöver inventeringsområdet även delar av angränsande skog som ligger norr och nordväst om inventeringsområdet.” Och: ”Gynnsam bevarandestatus bedöms inte påverkas negativt då cirka 5 ha tas i anspråk av ett teoretiskt revir på ca 100 - 400 ha. Gynnsam bevarandestatus bedöms inte påverkas på lokal, regional eller nationell nivå.”

Detta påstående görs således utifrån en inventering som inte inkluderar områden utanför verksamhetsområdet.

I NVI 2023 under rubriken *”Hänsyn- och skyddsåtgärder för fåglar”* anges följande:

”Avverkning av skog bör inte utföras mellan 1 april- 15 juli för att minimera påverkan på lokal fågelfauna. Som hänsynsåtgärd för att minska påverkan på rödlistade fåglar som spillkråka och svartvit flugsnappare ska området med de utpekade äldre tallarna (figur 4) samt cirka

75 % av hällmarkstallskogen lämnas opåverkat (figur 5). Dispens från artskyddsförordningen bedöms inte behöva sökas för spillkråka eller andra fåglar om den utpekade hällmarkstallskogen enligt figur 5 lämnas opåverkad och hänsyn tas till fåglarnas häckningssäsong (1 april-15 juli).”

Naturskyddsföreningen vill här lyfta frågan om buller och vibrationer från den föreslagna verksamheten under den långa tid som den kommer att pågå. Det förefaller svårt, intill gränsen för omöjligt, att kunna spara biotoper för fåglar, grod- och kräldjur inom verksamhetsområdet så att dessa förblir så ostörda av verksamheten att de långsiktigt kan fungera för fortplantning, vila och övervintring för aktuella skyddade arter. I MKB 2023 anges följande om buller från verksamheten:

”Beräkningsresultatet visar att ekvivalenta ljudnivåer vid maximal årlig deponivolym och dimensionerad full drift inom området, med vidtagna försiktighetsmått, ligger under ljudnivåzonen 50 dBA för alla närliggande bostäder.”

Eftersom bostadshusen ligger utanför verksamhetsområdet följer att bullernivåerna i berörda naturmiljöer är högre eftersom avstånden är kortare.

De redovisade beräknade ljudnivåerna är så kallade ekvivalenta ljudnivåer, en typ av medelvärde över tid. Normalt brukar också maximal ljudnivå redovisas, dvs den högsta ljudnivån för en viss händelse. Men uppgifter om detta saknas i MKB 2023. För de arter som konstaterats finnas, eller inte kan uteslutas finnas, inom det inventerade området, dvs verksamhetsområdet, torde dessutom maximala ljudnivåer medföra större påverkan på arternas livsbetingelser inom området även om de inträffar mindre frekvent. Jämförelsen med ”skrämskott” är närliggande.

De skyddsåtgärder som anges för olika arter är fokuserade på anläggningsfasen genom tidsrestriktioner (avverkning och anläggning av sedimentationsdammar) och inkluderar därför inte buller och vibrationer. Någon analys av detta görs heller inte i MKB 2023.

När det gäller bullerstörningar på fåglar hänvisar vi till mål M 13672-19 (Mark- och miljööverdomstolen). I det fallet gällde det påverkan av buller från vägtrafik på närliggande fågelbiotoper:

”Trots de oklarheter som finns i materialet angående hackspettarnas känslighet för buller finns det skäl att anta att ljudet från vägen i åtminstone viss utsträckning kommer att försämra funktionaliteten hos viloplatsen och fortplantningsområden i närområdet. Denna försämring kommer att vara ihållande och permanent. Det råder ingen tvekan om att den sammanlagda påverkan från etableringen av vägen är av den omfattningen att förbudet i 4 § 4 artskyddsförordningen aktualiseras.” MÖD 2021 Onsalavägen Mål nr M 13672-19 2021-09-29
Länk:<https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/markochmiljooverdomstolen/avgoranden/2024/m-13672-19-dom-2021-09-29.pdf>

Naturskyddsföreningen menar att de ovan redovisade resultaten i den kompletterande NVI 2023 ger en påtagligt annorlunda bild av förekomsten av arter som faller under 4 och 4 a §§ artskyddsförordningen än vad som ges i NVI 2021 och fågelinventeringen och som utgjort underlag för MKB 2023.

Genomförande av föreslagen deponiverksamhet medför för de arter som påträffats, och bedöms förekomma i området varav vilka flera är strikt skyddade, att de riskerar att förlora sina nuvarande områden för fortplantning, vila och övervintring. De förslag till anpassningar och skyddsåtgärder som redovisas är därför otillräckliga. Till skillnad från bedömningen i NVI 2023 och övriga handlingar menar Naturskyddsföreningen att förbuden i 4 och 4 a §§ artskyddsförordningen utlöses om verksamheten tillåts. Dispens krävs om föreslagen verksamhet ska tillåtas.

Vi utvecklar våra grunder gällande Artskydd för fåglar i det följande och hänvisar till domar i MÖD

Inom området har bland andra gröngöling, trädlärka och mindre hackspett observerats (NVI 2021, NVI 2023) vilket ger starka skäl att inte tillåta verksamheten. Arterna är fridlysta enligt EU:s fågeldirektiv. Det framgår att mindre hackspett kan häcka inom området. Även nattskärra, trädlärka och spillkråka kan häcka inom området. Detta innefattar arter upptagna i bilaga 1 till Fågeldirektivet. Mindre hackspett och spillkråka är rödlistade som Nära hotad (NT). Fynden tyder på att det kan finnas betydligt större naturvärden på plats. Det framgår av underlagen att bolaget inte har genomfört nödvändiga inventeringar i området för att uppfylla kunskapskravet enligt miljöbalken. Föreningen gör gällande att det uppenbart rör sig om så omfattande ingrepp i arternas livsmiljö att störningarna kan medföra utebliven häckning eller förstörda områden som är viktiga under uppfödningstiden. Det kan också bli frågan om förstörelse av boträd.

Förbudet mot att störa innefattar ett skydd för fåglars livsmiljöer eftersom en negativ påverkan på en livsmiljö kan utgöra en störning. En negativ påverkan på en fågels fortplantningsområde eller viloplats som innebär att kontinuerlig ekologisk funktion inte kan upprätthållas kan vara en olaglig störning.

Enligt EU-domstolen (C-357/20 Grand Hamster II) omfattar skyddet för parningsplatser även områdena omkring parningsplatsen när dessa områden visar sig vara nödvändiga för att djuren ska kunna fortplanta sig. Enligt Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen gäller detta även för fåglar. Myndigheterna anser att boets funktionalitet bör ingå i skyddet, det vill säga att boets funktion för reproduktion ska finnas kvar. För arter som återanvänder bon gäller förbudet att förstöra bon kontinuerligt, dvs inte endast under häckningstid. Förutsättningar för födosök och mata ungar ingår också i skydd av boplats och behöver bedömas, se [MÖD 2024:24 Mål M3677-23](#)

I MÖD Mål nr P 10706-21, 20 december 2022, <https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2022/122430/> slås det fast att det måste kunna uteslutas (detta fall avsåg en detaljplanen) att genomförande skulle kunna medföra en störning som avses i 4 § 4 p Artskyddsförordningen. Om en art är rödlistad, och det inte kan uteslutas att åtgärden orsakar en otillåten störning, krävs artspecifik utredning. Dessa slutsatser av domstolen är tillämpliga även vid den

verksamhet som nu är vid handen, dvs Deponin i Kode. Det måste finnas en specifik artutredning (se MÖD P-14048-22, den 5 februari 2024 fladdermöss avseende förekomsten av skyddade arter som utesluter (se MÖD mål nr P 10706-21, 20 december 2022 <https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2022/122430/> och MÖD mål nr M 293-22, den 8 juni 2023 <https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2023/129733/>) att den sökta verksamheten, oavsett om det är en deponi eller avverkning av skog, kan genomföras utan att förbuden i Artskyddsförordningen aktualiseras.

Mark- och miljööverdomstolens dom den 29 september 2021 i mål nr M 13672-19 om Onsalavägen avser både mindre hackspett och gröngöling. Av domen framgår att: "När det gäller frågan om anläggandet av vägen 940 på Onsalahalvön innebär att fortplantningsområden eller viloplats för mindre hackspett eller gröngöling skadas eller förstörs framgår av utredningen att vägprojektet medför att delar av sådana områden som avses i 4 § 4 artskyddsförordningen tas i anspråk för själva vägområdet men också att sådana områden kommer att påverkas av trafikbuller. Det är de sammanlagda effekterna på berörda områden som ska bedömas." Det framgår vidare att "Trots de oklarheter som finns i materialet angående hackspettarnas känslighet för buller finns det skäl att anta att ljudet från vägen i åtminstone viss utsträckning kommer att försämra funktionaliteten hos viloplats och fortplantningsområden i närområdet" och att "Det råder ingen tvekan om att den sammanlagda påverkan från etableringen av vägen är av den omfattningen att förbudet i 4 § 4 artskyddsförordningen aktualiseras". Av Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 juli 2021-i mål nr M 3276-20 som avsåg mindre hackspett i Välen framgår att påverkan på arternas kontinuerliga ekologiska funktion behöver beaktas.

Kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken kan inte anses uppfyllt: "Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet".

Verksamheten i det aktuella ärendet uppvisar brister i underlag och det är inte visat att verksamheten kan genomföras utan att bryta mot förbuden i 4 § Artskyddsförordningen.

6.1.8 Väsentliga uppgifter saknas om förhållanden innan verksamheten påbörjas

I MB 6 kap 35 § anges vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla. I punkt 3 anges följande: "*uppgifter om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas*".

I det här fallet är kunskap om befintliga förhållanden rörande vatten helt centralt men i förslag till kontrollprogram nämns ingenting om referensprovtagning. I större anläggningssammanhang likt detta är det normalt att genomföra säsongsprovtagningar vid minst fyra tillfällen under ett år och helst två år innan en verksamhet påbörjas för att kunna få en bild av vattenkvalitet och flöden som råder och därmed skapa en realistisk möjlighet för jämförelse med framtida mätresultat. I förslag till kontrollprogram för utsläpp av vatten

anges att utgående vatten från de föreslagna sedimentationsdammarna ska provtas. Men inget sägs om vattenprovtagning i diken och naturliga vattendrag före och under drifttiden. Det borde vara en självklarhet att även sådan provtagning ingår i ett kontrollprogram för att kunna bedöma om vattenkvaliteten i dessa förändras över tid. Vidare borde en sådan del av kontrollprogrammet regleras i villkor och inte lämnas till tillsynsmyndigheten att besluta om efter att verksamheten getts tillstånd.

Vidare är de aktuella vattendragen av betydelse för havsöring då de bland annat innehåller flera reproduktionsområden. Fiskevårdsåtgärder har under åren genomförts, såsom röjning av fiskvägar, borttagning av vandringshinder, utläggning av lekgrus mm (*Fiskevårdsplan för havsöring i Kungälv kommun, 2020-04-17*). I handlingarna saknas uppgifter om dessa väsentliga förhållanden.

Avslutningsvis

vill vi nämna att vi anser att en *deponi för inert avfall m.m. på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälv kommun* inte är förenlig med Miljöbalk, hållbarhetsmål, miljö och natur, klimatmål, biologisk mångfald och inte heller med hänsyn till försiktighetsprincipen. De risker vi ser med ökade transporter, utsläpp av klimatgaser, potentiella föroreningar till vattendrag och mark och andra störningar som vi har lyft fram i våra tidigare skrivelser har inte beaktats på seriöst sätt enligt vår bedömning.

Att byggavfall är ofarligt anser vi vara en felbedömning. Den senaste miljöskandalen i Mellansverige med stora läckage av tungmetaller är ett tydligt exempel. Istället skall betong krossas och åter in i cirkulation, asfalt bli ny beläggning osv. På så sätt minskar behovet av deponier. Området vid Lunna är en högpunkt i terrängen. De synpunkter vi framfört i inlämnade skrivelser har inte bemötts och inte heller tillräckligt beaktats. I denna skrivelse med överklagan och begäran om prövningsrätt har vi utvecklat våra grunder och argument efter bästa förmåga.

För Naturskyddsföreningen i Kungälv

Stig Johannesson

Referenser

Enrecon Environment recycling (2023) *Miljökonsekvensbeskrivning/Teknisk beskrivning 2023*, Uppdrag: 21-055 2023-01-31 Schakt i Väst AB, Deponi för inert avfall, Kode

Fiskevårdsplan för havsöring i Kungälv kommun, 2020-04-17 Länk:

<https://www.kungalv.se/siteassets/dokument/bygga-och-bo/dokument/miljostrategiskt-arbete/fiskevardsplan-for-havsoring-i-kungalv.pdf>

Godkännande av miljökonsekvensbeskrivning tillhörande järnvägsplan för projektet Lommabanan (Kävlinge-Arlöv), Etapp 2, Alnarp, Lomma kommun, Skåne län. Beslut Datum 2024-11-26, Diarienummer 22370-2024".) Länk:

[2024_11_26_godkannande_av_mkb_lommabanan_alnarp.pdf](#)

Jakobi Sustainability (2023) Ekosystemtjänstutvärdering Kode Kungälv kommun, Västra Götalands län 2023-01-12

Jakobi Sustainability (2021) Naturvärdesinventering Kode, Kungälv kommun Västra Götalands län 2021-07-25

Jakobi Sustainability (2023) Komplettering av NVI i Kode, Kungälv kommun, Västra Götalands län 2023-05-26

Jakobi Sustainability (2023) Fågelinventering i Kode Kungälv kommun 2022-08-08

Kungälv kommun(2024) *Granskningshandling 24-09-18*. Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Kode, Kungälv kommun, diariernr KS2020/1689.

Länsstyrelsen (2024) *Regional årlig uppföljning av miljömålen 2024, Västra Götaland*. Länk

<https://www.rus.se/regional-arlig-uppfoljning/>

Naturvårdsverket (2023) Vägledning – Miljöbedömningar enligt 6 kap miljöbalken. *Specifik miljöbedömning – miljöbedömning för verksamheter och åtgärder*

Länk: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/>

Naturvårdsverket (2023) Vägledning – Miljöbedömningar enligt 6 kap miljöbalken.

Kumulativa effekter inom specifik miljöbedömning. Länk: [Naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/kumulativa-effekter/](https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/kumulativa-effekter/)

Naturvårdsverket (2024) *Friluftslivets värden*. Granskad 20 dec 2024

Länk: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/friluftslivets-varden/>

Naturvårdsverket (2024) *Budskap i Friluftslivsarbete* Granskad 20 dec 2024.

Länk: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/friluftslivets-varden/budskap-i-friluftslivsarbetet/>

Mark- och miljööverdomstolen 2021-01-27 i mål nr M 2164-19 Länk:
<https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2021/93830/>

Mark- och miljööverdomstolen 2021-09-29 Onsalavägen Mål nr M 13672-19
Länk: <https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/markochmiljooverdomstolen>

Mark- och miljööverdomstolen 2021- 12-20 Mål nr P 10706-21,
<https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2022/122430/>

Mark- och miljööverdomstolen 2024-02-05 Mål P-14048-22, <https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2024/140260/>

Mark- och miljööverdomstolen mål nr P 10706-21, 20 december 2022
<https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2022/122430/>

Mark- och miljööverdomstolen mål nr M 293-22, den 8 juni 2023
<https://www.domstol.se/mark--och-miljooverdomstolen/mark--och-miljooverdomstolens-avgoranden/2023/129733/>

Övrigt:

Naturskyddsföreningens skrivelser i urval:

2022-03-08 Skrivelse till Enrecon: *Synpunkter avseende Samrådsunderlag: Deponi för inert avfall Kode.*

2023-08-29 Skrivelse till Länsstyrelsen/ *Miljöprövningsdelegationen*

Synpunkter på Ansökan och Miljökonsekvensbeskrivningen för anläggande av deponi för inert avfall på fastigheten Lunna 1:2, Kungälv kommun

2023-10-06 Skrivelse till Länsstyrelsen *Bemötande av anläggande av deponi för inert avfall på fastigheten Lunna 1:2, Kungälv kommun.*

2024-01-03 Överklagan av *Miljöprövningsdelegationens tillstånd till deponi för inert avfall m.m. på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälv kommun.*

2024-01-19 *Komplettering av överklagande av Miljöprövningsdelegationens tillstånd till deponi för inert avfall m.m. på fastigheterna Lunna 1:2 och Släbo 1:2 i Kungälv kommun.*

Målnummer: M 5591-23. Dokument: Föreläggande MMD, Aktilaga 43, DokId 642839

2024-10-31 Naturskyddsföreningen i Kungälv, *Bemötande inför sammanträde 20241031 Mål nr M 5591-23*